

Zoonozele parazitare, factor de risc epidemiologic

I.C. DIDĂ, I. DUCA

Facultatea de Medicină Veterinară București

Bolile parazitare care se transmit în mod natural de la animale la om și invers de la om la animale, cunoscute sub numele de zoonoze parazitare, sunt menționate în cele mai vechi scrieri și despre ele s-au făcut primele legături concrete între îmbolnăvirea oamenilor și bolile la animale.

În secolul trecut s-a acordat importanță majoră studiilor bacteriologice și virusologice, neglijându-se bolile parazitare, mai ales pe linia prevenirii și combaterii acestora. Datorită acestui lucru în țara noastră se înregistrează o recrudescență a bolilor parazitare, în general, și a zoonozelor, în special. Prin mijloacele de informare în masă din țara noastră, apărute în ultimii ani, au fost difuzate știri care vorbesc de adevărate epidemii de toxoplasmoză, hidatidoză, teniaze, trichineloză, larva migrans ș.a. care au ridicat mari probleme de ordin social și economic. Această creștere a cazurilor de zoonoze parazitare se semnalează nu numai în țara noastră, dar în aceeași măsură și în țările cu economie dezvoltată sau cele cu economie subdezvoltată.

Deosebit este faptul că zoonozele parazitare cuprind efective mari de animale și un număr important din populația umană, în care copiii sunt cei mai afectați; unele boli parazitare, cum

este de exemplu hidatidoza, sunt contractate în timpul copilăriei și se exprimă clinic sau sunt depistate după mai mulți ani, cu consecințe deosebit de grave.

Evoluția bolilor la om și animale, în general, dar în mod deosebit a zoonozelor, determină pagube incalculabile prin pierderi de vieți omenești și de animale, prin trecerea la incapacitatea de muncă a unor oameni, iar la animale prin producții scăzute și confiscări de carne și organe.

Numeroși autori au relevat în evoluția zoonozelor importanța focarelor naturale și rolul de vector al păsărilor, în mod deosebit al celor migratoare, care pot transporta paraziți și microbi la distanțe foarte mari. Câinele și pisica, în special, care trăiesc în strânsă apropiere cu omul și care datorită comportării lor afectuoase sunt considerați prieteni ai casei, pot transmite mai mult de 42 de boli, din care mai mult de jumătate sunt cu etiologie parazită.

După datele publicate de către OMS și ONU prin FAO, rezultă că până în prezent peste 156 agenți infecțioși sunt înregistrați ca producând zoonoze, din care mai mult de 100 sunt reprezentanți de diferite genuri de paraziți, a căror nominalizare o prezentăm în tabelul următor:

Zoonoze micotice		
Boala la om	Agentul etiologic	Animale care constituie principalul rezervor
1 Actinomicoza	<i>Actinomyces israeli</i>	Bovine
2 Aspergiloza	<i>Aspergillus fumigatus</i>	Păsări
3 Blastomicoza	<i>Blastomyces dermatidis</i>	Câine
4 Coccidioidomicoza	<i>Coccidioides immitis</i>	Bovine, ovine, câine, rozătoare
5 Favusul	<i>Achorion quinckeanum</i>	Pisică, șoarece
6 Infecții cu:	<i>Histoplasma farciminosum</i>	Solipede
7	<i>Rinosporium seeberi</i>	Bovine, cabaline, canari
8 Microsporia	<i>Microsporium spp.</i>	Câine, pisică, solipede
9 Sporotrichoza	<i>Sporotrichum shencki</i>	Cabaline
10 Tricofitia	<i>Trichophyton spp.</i>	Câine, pisică, rozătoare, bovine

Protozoonoze			
11	Amibiaza	<i>Entamoeba histolytica</i>	carnivore
12	Balantidioza	<i>Balantidium coli</i>	Suine, șobolani, maimuțe, bovine
13	Giardioza	<i>Giardia spp.</i>	Carnivore
14	Hemosporidioza (babesioza)	<i>Babesia divergens, B. microti</i>	Șoarece
15	Leishmanioza (cutanată, mucocutanată, viscerală)	<i>Leishmania spp.</i>	Câine, vulpe, rozătoare, mamifere sălbatice
16	Malaria (paludism la primate)	<i>Plasmodium knowlesi</i>	Maimuțe
17	Pneumocistoza	<i>Pneumocystis carini</i>	Câine, șobolan
18	Sarcocystoza (intestinală și musculară)	<i>Sarcocystis spp.</i>	Porc, bovine
19	Toxoplasmoza	<i>Toxoplasma gondii</i>	Pisică, mamifere, păsări
20	Tripanosoma africană	<i>Trypanosoma rhodensiense</i>	Bovine, vânat
21	Tripanosoma americană	<i>Trypanosoma cruzi</i>	Câine, pisică, suine..., mamifere mici
Trematodozoonoze			
22	Clonorchoza	<i>Clonorchis sinensis</i>	Câine, pisică, suine, mamifere sălbatice, pești
23	Fascioloza	<i>Fasciola hepatica</i>	Rumegătoare
24	Infecții cu:	<i>Dicrocoelium lanceolatum</i>	Rumegătoare
25		<i>Heterophytes heterophytes</i>	Pisică, câine, pește
26	Infecțiile cu:	<i>Echinostoma ilocanum</i>	Pisică, câine, rumegătoare
27		<i>Fasciolopsis luski</i>	
28		<i>Gastrodiscoides hominis</i>	Suine, câine, suine
29	Opistorchoza	<i>Opistorchis viverrini</i>	Pisică, animale sălbatice
30		<i>Opistorchis felinus</i>	Pisică, câine
31	Paragonimoza	<i>Paragonimus westermani</i>	Pisică, câine, rozătoare, felide și suine sălbatice
32	Schistosomoza	<i>Schistosoma mansoni</i>	Maimuțe, rozătoare
33		<i>Schistosoma haematobium</i>	rozătoare
Cestodozoonoze			
34	Alveococoza	<i>Alveococcus multilocularis</i>	Câine, pisică, lup, vulpea europeană, vulpea polară
35	Cenuroza	<i>Multiceps multiceps</i>	Rumegătoare... mamifere
36	Difilobotrioza	<i>Diphylobothrium latum</i>	Pești, carnivore
37	Dipilidoza	<i>Dipylidium caninum</i>	Câine, pisică
38	Echinococoza	<i>Echinococcus granulosus</i>	Câine, carnivore sălbatice, biongulate domestice și sălbatice
39	Himenolepidoza	<i>Hymenolepis diminuta</i>	Șobolan, șoarece
40		<i>Hymenolepis nana</i>	
41	Infecțiile cu:	<i>Bertiella studeri</i>	Primate
42		<i>Inermicapsifer mada</i>	Rozătoare
43		<i>gascariensis</i>	
44		<i>Railletina demerariensis</i> <i>Railletina fermosana</i>	rozătoare
45	Sparganoza	<i>Diphylobothrium erinacei</i>	Pisică, alte carnivore
46		<i>Spirometra erinacei</i>	
47		<i>Spirometra europaei</i>	Șoarece, amfibieni Șoarece, amfibieni
48	Teniaza	<i>Taenia solium</i>	Suine
49	Teniariinchoza	<i>Taeniariunchus saginatus</i>	bovine

<i>Nematodozoonoze</i>			
50	Ancilosomidoza	<i>Ancilostoma spp.</i>	Câine
51	Dracunculoza	<i>Dracunculus medinensis</i>	Câine, alte carnivore
52	Dirofilarioza	<i>Dirofilaria repens</i>	Câine, pisică
53		<i>Dirofilaria immitis</i>	
54	Filariatoza	<i>Brugia malay</i>	Primate, câine, pisică, carnișiere sălbatice
55	Infecții cu:	<i>Capillaria hepatica</i>	Rozătoare
56		<i>Capillaria philippnensesis</i>	Pesti
57		<i>Diocotophyme renale</i>	Pești, câine, mustelide
58		<i>Gnatostoma spinigerum</i>	Pisică, câine, pești
59		<i>Gongylonema pulchrum</i>	
60		<i>Mammonogamus laringeus</i>	Rumegătoare, șobolani
61		<i>Oesophagostomum spp.</i>	Rumegătoare
62		<i>Thelazia spp.</i>	
63		<i>Trichostrongylus columbriiformes</i>	Primate rumegătoare
64	<i>Larva migrans</i>	<i>Toxocara canis,</i>	mamifere
65		<i>Toxascaris leonina,</i>	
66		<i>Toxocara mistax,</i>	
67		<i>Ancylostoma caninum,</i>	
68		<i>Uncinaria stenocephala,</i>	
69		<i>Necantor americanus,</i>	
70		<i>Bunostomum phlebotomum,</i>	
71		<i>Ancylostomum cantolensis,</i>	
72		<i>Gnatostoma spinigerum,</i>	
73		<i>Gnatostoma hispidum,</i>	
74		<i>Lagodulascaris minor,</i>	
75		<i>Anisakis spp.,</i>	
76		<i>Phocconema spp.,</i>	
77		<i>Thynascaris spp.,</i> <i>Contracoecum spp.,</i>	
78	Strongyloidoza	<i>Strongyloides stercoralis</i>	Câine, maimuță
79	Trichineloză	<i>Trichinella spiralis</i>	Suine, rozătoare, carnivore sălbatice și domestice
Infecții cu reprezentanți din:			
80	Tip <i>Acanthocephales</i>	<i>Macracanthorhynchus hirudinaceus</i>	Suine
81		<i>Maniliformis maniliformis</i>	Rozătoare, câine
82	Grup <i>Pentasthomidae</i>	<i>Linguatula spp.</i>	Câine, șarpe și alte vertebrate
83		<i>Armillifer spp.</i>	
Invații cu artropode			
84	Acarieni	<i>Argas persicus</i>	Păsări domestice
85		<i>Dermanisus gallinae</i>	Mamifere domestice
86		<i>Ixodes ricinus</i>	
87		<i>Neotrobicula autumnalis</i>	
88		<i>Rhipicephalus sagineus</i>	
89		<i>Sarcoptes spp., s.a.</i>	
90	Anoplure	<i>Haematophinus suis, ș.a.</i>	
91	Cimecide	<i>Cimex lectularis</i>	Mamifere domestice
92	Malofagi	<i>Trichodectes canis,</i>	Mamifere și păsări domestice
93		<i>Menopon spp.,</i>	
94		<i>Lipeurus spp.</i>	
95	Muște care produc miaze	<i>Stomoxys calcitrans,</i>	Mamifere domestice
96		<i>Calliphora vomitoria,</i>	
97		<i>Lucilia caesar,</i>	
98		<i>Sarcophaga carnaria,</i>	
99		<i>Wohlfartia magnifica,</i>	
100		<i>Hypoderma bovis,</i>	
101		<i>Gastrophylus spp.,</i>	
102		<i>Oestrus ovis, ș.a.</i>	

103	Pulicide	<i>Ctenocephalides canis,</i>	Mamifere și păsări domestice
104		<i>C. felis,</i>	
105		<i>C. columbae,</i>	
106		<i>Tunga penetrans,</i>	
107		<i>Xenopsyla cheopis</i>	
108	Phlebotomi	<i>Phlebotomum chinensis</i>	mamifere domestice
109		<i>Luzonia peruensis</i>	
110	Reduride	<i>Triatoma spp.</i>	Mamifere domestice
111	Țânțari	<i>Culex pipiens</i>	Mamifere domestice
112		<i>Aedes aegypt</i>	

Multă vreme s-a considerat că zoonozele sunt boli profesionale întâlnite mai frecvent la oamenii care vin în contact cu animale bolnave dar ideea a fost reconsiderată în urma constatărilor că un rol foarte important în

transmiterea lor îl au câinii, pisicile, rozătoarele, insectele și alți factori care creează focare.

O clasificare pe grupe a persoanelor cu risc la zoonoze a fost prezentată de N. Ștefan (3).

Nr. crt.	Grupa	Persoane cu risc
1	I	Crescătorii de animale și alte persoane în contact strâns cu animalele și produsele de origine animală
2	II	Personalul din abatoare și din fabricile de procesare a produselor și subproduselor de origine animală
3	III	Persoane care pătrund în mediu sălbatic din motive profesionale sau recreative
4	IV	Persoane în contact cu animale de companie sau animale sălbatice din grădini zoologice, parcuri
5	V	Personalul care lucrează în laboratoare sau manipulează probe, carcase sau cadavre
6	VI	Personalul care lucrează în domeniul sănătății publice, participând la anchete pe teren sau la tratamentul ambulatoriu
7	VII	Persoanele surprinse în catastrofe, refugiate și alte persoane care trăiesc în condiții provizorii de suprapopulare și/sau stress.

Se desprinde faptul ca măsurile de prevenire și combatere a zoonozelor parazitare solicită o largă participare a factorilor de decizie și de execuție din toate sferile de activitate, rolul

medicului veterinar și a medicului uman fiind foarte important pentru a face cunoscut importanța și gravitatea acestor boli.

Bibliografie selectivă

1. Didă I.C. (1996) – Zoonoze parazitare. Edit. Ceres, București.
2. Niculescu Al., Didă I.C. (1998) – Parazitologie veterinară. Edit. Ceres, București.
3. Ștefan Nicolae (2000) – Diagnosticul și prevenirea zoonozelor. Edit. Fundația Româna de Măine.
4. Șteu I., Cozma V. (1998) – Bolile parazitare la animale domestice. Edit. Ceres, București.
5. Tomescu V. și colab. (1979) – Zoonoze. Edit. Ceres, București.
6. Grințescu A. (1982) – Mică enciclopedie de zoonoze. Edit. Științifică, București.